Minimální preventivní program

Střední odborné učiliště
Hluboš
Hluboš 178
262 22

školní rok 2016/2017

www.souhlubos.cz

Zpracoval: Mgr. Vítězslav Sklenář
Školní metodik prevence

Schválil: Mgr. Drahomír Krbec
Ředitel školy

Obsah

Úvod

1. Charakteristika školy

2. Cílová skupina

3. Analýza současného stavu

4. Cíle minimálního preventivního programu

5. Dílčí cíle

6. Garant minimálního preventivního programu

7. Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci)

8. Spolupráce s rodiči

9. Vzdělávání pedagogických pracovníků

10. Aktivity pro žáky

11. Bezpečnost a ochrana zdraví žáků

12. Krizový plán – postup řešení situací

13. Postup školy (pedagoga) při podezření na užití omamné látky žákem.

14. Program proti šikanování

15. Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

16. Šikana zaměřená na učitele

17. Spolupráce s dalšími odborníky a organizacemi - oblast střední Čechy

18. Metodické, učební materiály a další pomůcky

Přílohy

- školní řád

Úvod

Školní vzdělávání se významnou měrou podílí na formování lidské osobnosti. Vzhledem ke svému vlivu je škola vhodným místem pro preventivní působení na žáky, kteří mohou být negativně ohrožováni mnoha sociálně patologickými jevy nebo rizikovým chováním.
Nařízení a pokyny, ze kterých vychází minimální preventivní program:
Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a mládeže ve školách a školských zařízeních (č. j. 20 006/2007-51)
Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (č. j. 24 246/2008-6)
Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č. j. 14 423/99-22)
Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. j.: 10194/2002-14
Vyhlášky MŠMT č. 72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

1. Charakteristika školy

SOU Hluboš poskytuje vzdělání v oblasti nábytkářské a dřevařské výroby, strojírenství, opravárenství a služeb ve tříletých učebních oborech zakončených závěrečnou zkouškou a získáním výučního listu, ve čtyřletém studijním oboru zakončeném maturitní zkouškou.

2. Cílová skupina

- žáci
- pedagogové
- rodiče

3. Analýza současného stavu

SOU cílevědomě buduje otevřené a klidné sociální klima a prostředí příznivé pro rozvíjení pozitivních vzájemných vztahů v žákovských kolektivech i mezi žáky a pedagogy. Prevence rizikového chování žáků je součástí komplexního výchovného působení celého pedagogického sboru. Jeho základem je klidné a věcné řešení drobných každodenních problémů, přiměřené a výchovně účinné reakce na běžná porušování školního řádu a strategie předcházení závažnějším rizikovým jevům, případně jejich neodkladné řešení i v součinnosti s externími spolupracovníky.

Vycházíme z mnohokrát potvrzeného předpokladu, že rizikové chování žáků má obvykle více příčin. Základním preventivním opatřením je tedy získání co nejvíce informací o našich žácích a navázání vztahu důvěry s jejich rodiči. Informace o

žácích získáváme průběžně, formou dotazníků pro ně i pro rodiče, případně osobním rozhovorem. Ve spolupráci s vyučujícími průběžně sledujeme výskyt rizikového chování a ve shodě s vedením školy tyto situace řešíme. Nejčastěji řešené problémy souvisejí s absencemi ve výuce a následným neprospíváním žáků, které v ojedinělých případech vede až k ukončení studia. Zatím jsme se nesetkali s případy šikany. Napjaté vztahy mezi žáky nebo situace směřující k sociálnímu vyloučení jednotlivců řešíme individuálně, většinou ve spolupráci s pedagogicko psychologickou poradnou v Příbrami.

Občas se vyskytují případy požívání alkoholu a kouření, které řešíme ve shodě se školním řádem. S požíváním, distribucí drog a jiných omamných látek jsme se již setkali a vše řešili ve spolupráci s rodiči, kurátorem a Policií ČR.

Velkou pozornost věnujeme klimatu a vztahům v jednotlivých třídách. I když se nesetkáváme s případy šikany, snažíme se v žácích podporovat vzájemnou toleranci a vnímavost vůči ostatním. Další dílčí úkoly, které byly v uplynulém období plněny:

- Poučení o základních zásadách bezpečného chování – projednávají třídní učitelé při zahájení školního roku - ***(odkaz na článek 10 ŠŘ – poučení žáků)***.

- Souhlas nezletilého žáka s orientačním testováním – podepisují zákonní zástupci žáků při zahájení školního roku ***(odkaz na článek 10, odst. 4 ŠŘ)***, materiál je uložen u spisů jednotlivých žáků, seznam žáků, kteří nemají souhlas s testováním je u metodika prevence.

- Doporučené postupy při výskytu patologických jevů ve škole.

- Kontaktní adresy.

- Časový harmonogram minimálního preventivního programu školy na školní rok.

- Přehled nejdůležitějších dokumentů.

- Sešit na zápisy rizikového chování – vede metodik prevence.

Metodikem prevence byl pro tento školní rok jmenován Mgr. Vítězslav Sklenář v odloučeném pracovišti Dobříš a Ing. Lenka Heřmanová v SOU Hluboš. Cílem působení v oblasti prevence rizikových projevů chování jsou žáci školy, kteří jsou odpovědni za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené svému věku. Úkolem SOU je působit na žáky tak, aby byli:

- schopni dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí ***(odkaz na článek 2, odst. 7 ŠŘ – práva žáků).***
- posíleni vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům ***(odkaz na článek 2, odst. 6 ŠŘ – práva žáků).***
- vybaveni přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc při řešení problémů ***(odkaz na článek 2, odst. 9 ŠŘ – práva žáků).***
- aktivně přijímali zdravý životní styl ***(odkaz na článek 2, odst. 13 ŠŘ – práva žáků).***

Naše SOU se potýká především s těmito problémy:
- záškoláctví - ***(odkaz na článek 1 ŠŘ – docházka žáka do střední školy)***
- užívání tabákových výrobků - ***(odkaz na článek 3, odst. 1 ŠŘ – žákům není dovoleno)***
- užívání drog z konopí (ojediněle) - ***(odkaz na článek 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)***
- špatné a nezdravé stravovací návyky

Osvědčuje se:
- individuální pohovory s žáky
- dobrá práce třídního učitele
- příklady z běžného života

4. Cíle minimálního preventivního programu

Cíle pro žáky
Žáci ve věku 15 - 19 let by měli mít tyto znalosti, dovednosti a postoje:
- vědět jak jednotlivé drogy působí na organismus,
- umět posoudit zdravotní důsledky užívání ilegálních i legálních drog,
- dokázat odmítnout návykovou látku nabízenou vrstevníky,
- znát význam vlastního vzdělávání,
- vědět o možnostech pomoci při osobních problémech, umět posoudit rizika, která užívání drog přináší, jejich vliv na zdraví, budoucí zaměstnání i úroveň vzdělání,
- dokázat odmítnout nabízenou drogu, mít zodpovědný přístup k životu, zdraví, vlastní morálce a osobním hodnotám,
- umět nalézt pomoc sobě i druhým,
- umět si vytvořit vlastní pozitivní obraz,
- znát právní důsledky šikany, zastrašování a užití násilí.

Cíle pro pedagogické pracovníky:
- být pozitivní v přístupu k žákům – smysluplné učení, přiměřenost vyučovat za aktivní účasti žáků,
- využívat internet k interaktivnímu vzdělávání, předávání informací mládeži,
- důsledně trvat na dodržování školního řádu (nestačí přečíst na začátku školního roku, je třeba, aby žáci pocítili, že dodržovat školní řád se vyplácí a naopak),
- pro společenské vědy – právní aspekty chování, práva dětí, komunikace, sociální kompetence a dovednosti, rodinná a občanská výchova,
- pro biologii – výchova ke zdravému životnímu stylu, význam pohybové aktivity, biologie člověka, zdravá výživa, infekční nemoci,
- pro chemii – návykové látky a jejich účinky na organismus,

Cíle pro třídní učitele:
- být sociálním manažerem třídy,
- mít pravidelný kontakt se třídou, žáky a rodiči,
- pomáhat řešit školní i osobní problémy žáků,

5. Dílčí cíle

- vést žáky ke správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, poznání sebe sama, zvládnutí stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomocí návykových látek a tím tak zvýšit jejich sebevědomí (konzultační hodiny výchovné poradkyně a metodika prevence – vždy po dohodě)
- poskytovat žákům informace o sociálně negativních jevech (nástěnky, vyučovací proces)
- shromažďovat dostupné informace o institucích, organizacích a odbornících v regionu a využívat jejich znalosti a odbornosti
- zvyšovat odbornost školního metodika prevence, výchovného poradce i ostatních pedagogů v oblasti drogové prevence a sociálně negativních jevů.
- konzultovat s výchovnou poradkyní postupy při řešení problémů v rámci sociálně patologických jevů, informovat ředitele školy i ostatní kolegy (především třídní učitele) o postupech a výsledcích práce
- sledovat individuální potřeby žáků, včas odhalovat problémy a poskytovat rychlou a účinnou pomoc
- učit žáky ohleduplnosti, toleranci, přístupu k handicapovaným spolužákům
- být osobním příkladem pro žáky
- spolupracovat s rodiči (využít prezentaci školy na veřejnosti, předávat konkrétní kontakty v případě krizových situací, účast rodičů na akcích školy, třídní schůzky, dny otevřených dveří…)
- vytvářet příznivé pracovní klima a zdravý pracovní režim žáků a učitelů
- optimalizovat vztahy mezi žáky a učiteli, pracovat na důvěře mezi žáky a učiteli

6. Garant programu

Garantem programu je na SOU ředitel školy Mgr. Drahomír Krbec a školní metodici prevence Mgr. Vítězslav Sklenář a Ing. Lenka Heřmanová. Metodici úzce spolupracují s výchovnými poradci, ostatními pedagogy a s rodiči.

7. Třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci):

- spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů
- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě),
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy,
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

8. Spolupráce s rodiči - *(odkaz na článek 4, ŠŘ – práva a povinnosti zákonných zástupců žáků).*

Rodiče mohou kontaktovat pedagogické pracovníky pomocí e-mailu, telefonu nebo si mohou domluvit osobní schůzku. Jednou za pololetí jsou realizovány třídní schůzky. Známky ze všech předmětů a docházka žáků jsou zveřejňovány na stránkách školy (program „Bakalář"), průběžná aktualizace je samozřejmostí.

V případě problému (výchovného, studijního, zdravotního, sociálního atd.) se žákem jsou rodiče školou kontaktováni - informováni o problému. Společně – žák – rodiče – škola problém řeší. Rodiče mají MPP k dispozici na webových stránkách školy. Rodiče jsou hromadně informováni prostřednictvím internetových stránek školy o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách.

9. Vzdělávání pedagogických pracovníků

Třídní učitel je koordinačním a integračním činitelem s řadou závažných výchovných úkolů ve vztahu k žákům své třídy, jejich rodičům, ostatním učitelům školy, jejímu vedení. Má stěžejní postavení ve vytváření a upevňování třídního kolektivu, které se děje především na třídnických hodinách, ale i při výuce a při dění ve škole obecně. Základem je jeho pozitivní vztah ke třídě, ochota spolupracovat se žáky, *„prát"* se za ně. Třídní učitel by měl komunikovat se všemi vyučujícími, ve třídě monitorovat veškeré problémy, ověřovat jejich pravdivost z hlediska oboustranného náhledu na problém a sjednávat nápravu.

Pro efektivní fungování profesionálního týmu a preventivní působení na jednotlivce se snažíme posilovat spolupráci třídní učitel – vychovatel – učitel odborného výcviku.

10. Aktivity pro žáky:

- Výuka – preventivní působení na žáky probíhá i v rámci vyučovacích předmětů. Jedná se o působení v oblasti společenskovědní, přírodovědné, sociálně-právní, dále v oblasti zdravého životního stylu a občanské výchovy.

- Mimo vyučovací a volnočasové aktivity – součástí školy je i Domov mládeže, který má vypracovanou vlastní preventivní strategii. Z dalších školních akcí můžeme jmenovat např. seznamovací výměnné pobyty - projekt Erasmus, výlety a exkurze.

- Poradenská činnost
- Třídní učitel a ostatní učitelé
- Školní psycholog (PPP)
- Výchovný poradce
- Školní metodik prevence

- Další aktivity pro žáky
- Odborné soutěže a akce školy
- Nástěnky
- www stránky, aj.

11. Bezpečnost a ochrana zdraví žáků - *(odkaz na článek 10 ŠŘ).*

Poučení na počátku školního roku provádí třídní učitel, který žáky seznámí zejména:
a) se školním řádem
b) se zásadami bezpečného chování ve třídě, na chodbách, schodištích, v šatnách, při odchodu ze školy a příchodu do školy a na veřejných komunikacích
c) se zákazem přinášet do školy věci, které nesouvisejí s vyučováním
d) s postupem při úrazech – kniha úrazů

e) s nebezpečím vzniku požáru a s postupem v případě požáru

Vyučující seznámí žáky s pravidly bezpečného chování a upozorní je na možné ohrožení života, zdraví či majetku.

Poučení se provádí také před činnostmi, které se provádějí mimo školní budovy – jedná se o takové činnosti, jakými jsou vycházky, výlety, exkurze, sportovní kurzy. Seznámení se všemi pravidly chování (včetně zákazů) a poučení o správném vybavení žáků provede třídní učitel nebo ten, kdo bude nad žáky vykonávat dohled.

Každý úraz, poranění či nehodu, k níž dojde během vzdělávání jsou žáci povinni hlásit ihned svému třídnímu učiteli nebo někomu z vyučujících.
V knize úrazů se evidují všechny úrazy žáků, ke kterým došlo při činnostech ve škole nebo na akcích organizovaných školou, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví.

Zápis do knihy úrazů provádí:
a) vyučující příslušného předmětu (např. úraz při hodině TV)
b) učitel konající dozor (např. o přestávkách)
c) vedoucí kurzu (např. při úrazu na školním výletě, exkurzi nebo sportovní akci)
d) třídní učitel (všechny ostatní případy)

V knize úrazů se uvede:
a) pořadové číslo úrazu
b) jméno, popřípadě jména, příjmení a datum narození zraněného
c) popis úrazu
d) popis události, při které k úrazu došlo, včetně údaje o datu a místu události
e) zda a kým byl úraz ošetřen
f) podpis zaměstnance školy, který provedl zápis do knihy úrazů
g) další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu
Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazu, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu.

Záznam o úrazu škola vyhotovuje pedagogický pracovník, který provádí zápis do knihy úrazů, ve spolupráci se zástupcem ředitele, jde-li o:
a) úraz, jehož důsledkem byla nepřítomnost, žáka ve škole
b) smrtelný úraz

Záznam o úrazu se vyhotoví na formuláři, který je k dispozici v na sekretariátu školy.
O každém úrazu je informován ředitel školy, v případě jeho nepřítomnosti zástupce ředitele školy.

O úrazu žáka podá pedagogický pracovník, který je určen pro vyplňování zápisu do knihy úrazů, bez zbytečného odkladu informaci zákonnému zástupci žáka.
Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá ředitel školy bez zbytečného odkladu hlášení místnímu příslušnému útvaru Policie České republiky.
Zástupce ředitele bez zbytečného odkladu podá hlášení o úrazu také příslušnému inspektorátu bezpečnosti práce.

Záznam o úrazu zasílá hospodářka školy ve spolupráci se zástupcem ředitele školy za uplynulý kalendářní měsíc, nejpozději do pátého dne následujícího měsíce
a) zřizovateli
b) zdravotní pojišťovně žáka
c) příslušnému inspektorátu České školní inspekce.

Záznam o smrtelném úrazu zasílá zástupce ředitele školy do 5 pracovních dnů po podání hlášení
a) zřizovateli
b) zdravotní pojišťovně žáka
c) příslušnému inspektorátu České školní inspekce
d) místnímu příslušnému útvaru Policie České republiky.

Postup, stane-li se školní úraz:
a) zjistit poranění a jeho rozsah
b) informovat ředitele školy nebo zástupce ředitele školy
c) zavolat lékařskou službu nebo zajistit doprovod dospělou osobou k lékaři
d) oznámit skutečnost zákonným zástupcům žáka, požádat je o převzetí žáka.
e) provést zápis do knihy úrazů popř. vyplnit záznam o úrazu
f) informovat třídního učitele, není-li pedagogický pracovník sám třídním učitelem

12. Krizový plán – postup řešení situací

Žáci kouří (pijí alkohol) v prostorách SOU: (odkaz na čl. 3, odst. 1 a 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)
- informovat zákonné zástupce
- výchovná opatření
- prodej, podání alkoholu – oznámení orgánům města nebo Policii ČR (158)
- opilého žáka posadit na chodbu (do jiné místnosti), zajistit dozor do příjezdu zákonného zástupce
- v případě obavy o život či poškození zdraví neprodleně volat záchrannou službu (155) a zákonné zástupce (případně policii ČR)

U žáka byly nalezeny legální návykové látky: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)
- pohovor se žákem, zajistit intervenci (školní metodik prevence, výchovný poradce)
- písemný záznam (datum, čas, popis, komu patří, jak byly zachyceny a kým)
- informovat zákonné zástupce (odvoz domů) + odevzdání látky Polici ČR (158)
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru
- možnost testování

Ve škole objevíte uživatele návykových látek: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)
- nevyhýbat se rozhovoru
- prodiskutovat situaci se žákem nebo zajistit intervenci
- neslibovat, že si to necháte pro sebe
- provést písemný záznam o situaci
- neprodleně informovat zákonné zástupce
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru

Zachytíte- li látku (vybavení), o které se domníváte, že je to návyková látka: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)
- zajištění látky (neporušení, obálka, trezor)
- nemanipulovat s ní, neochutnávat
- písemný záznam (vzhled, kdo ji objevil, kde a za jakých okolností, u koho) – 3 podpisy
- nález předat Policii ČR (158)
- informovat zákonné zástupce
- zvážit, zda informovat ostatní členy sboru, popř. žáky

Distribuce návykových látek: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)
- závažný trestný čin
- oznámení Policii ČR (158)
- oznámení rodičům (zákonnému zástupci)

U žáka bylo zjištěno nedovolené vlastnictví nelegální návykové látky: (odkaz na čl. 3, odst. 3 ŠŘ – žákům není dovoleno)
- odebrat látku (uložit na bezpečné místo, písemný záznam)
- informovat zákonné zástupce
- oznámení Policii ČR (158)

13. Postup školy (pedagoga) při podezření na užití omamné látky žákem.

V případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje následovně:

1) Žák jevící příznaky užití omamné látky je odveden ze třídy do místnosti, kde zůstane po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba.
2) Do příjezdu rodičů je možné žáka orientačně otestovat na užití NL.
3) Pedagog zajistí nad žákem dohled dospělé osoby.
4) Škola bezodkladně informuje rodiče žáka nebo jeho zákonné zástupce o blíže nespecifikovaných zdravotních potížích žáka nebo pozitivním orientačním testu - rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si žáka co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření, které zajišťuje rodič.
5) Rodič si přijde do školy pro žáka - je seznámen se zdravotními potížemi (např.: zúžené zornice, návaly horka, potíže s dýcháním, pozitivní test....)
6) Škola apeluje na rodiče, aby se žákem navštívil lékaře - pedagog odkáže rodiče na odborníky na specializovaných pracovištích (psychologicko pedagogická poradna apod.)
7) Rodič informuje školu o výsledcích lékařského vyšetření a to neprodleně.
8) Škola vyhotoví zápis o průběhu celého případu – zápisový sešit u ŠMK

V případě, že si rodič do školy pro žáka nepřijde:

1) Škola zajistí převoz k lékaři s doprovodem dospělé osoby. Rodič je o postupu školy předem informován.
2) Škola vyhotoví zápis o průběhu celého případu – zápisový sešit u ŠMK

3) Rodiče jsou seznámeni se všemi skutečnostmi případu, porušením řádu školy, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada.
4) Škola informuje sociální odbor v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) nebo je v akutním ohrožení zdraví po požití drogy, tj. při nebezpečí předávkování a trvalého zdravotního poškození.

Základní postup v řešení šikany

- Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoli skupině. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy jde o odmítání, nekomunikaci, pomluvy, intriky vůči některému, zpravidla neoblíbenému a nejméně vlivnému členu skupiny. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje. V dalším stadiu dochází ke stupňování manipulací, objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese a ostrakizovaný žák slouží pro odreagování napětí skupiny. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu se šikanování stane skupinovým programem.
- Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany. Existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a řešení počátečních a pokročilých stadií šikany.
- Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogicko psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci...).
- Pedagogové, především školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (např. školní metodik prevence), by měli zvládnout počáteční šikanu, tj. první, druhé a někdy i třetí stadium, kdy ještě nalezneme vhodné svědky a žáky ochotné spolupracovat na změně, a kdy ještě ubližování slabším není řízeno jádrem agresorů. V případě potřeby se škola obrací na externí odborníky.
- Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se škola obrátí na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, ale i čtvrtého a pátého stadia.
- Jeden typ pokročilé šikany – výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynč, je výjimkou. Zde nelze čekat na odborníka, oběti hrozí těžké poškození zdraví, kromě toho později to již nelze vyšetřit. Z tohoto hlediska musí mít každá škola krizový plán obsahující předem promyšlené kroky, role a úkoly členů týmu.
- Při řešení by měl být kladen akcent na to, že žák, který je obětí šikany, není jejím viníkem a neměl by tedy být důsledky řešení znevýhodněn. Je důležité se samotným žákem probrat, co škola může udělat pro to, aby se zase cítil bezpečně.
- Po celou dobu řešení škola zajišťuje ochranu informací a informátorů, jasně vyjadřuje negativní postoj k násilí a ukazuje, že je toto téma považováno za vážné.
- Součástí řešení pak musí být vždy nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (třídu). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).
- Doporučuje se dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v pedagogicko psychologické poradně, středisku výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

- Škola eviduje projevy šikany a dále reviduje preventivní postupy, bezpečnostní a krizové plány a nastaví taková opatření, aby bránila návratu rizikového chování.
- Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:
- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí"
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočníka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

14. Program proti šikanování

Šikanování je nebezpečný sociální jev ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce nebo skupiny. Pro vztah, který označujeme za šikanování, je příznačná naprostá asymetrie sil, kdy mocnější zneužívá slabšího a pošlapává jeho práva.
Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Šikana je zvlášť zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Ve škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost.

Podoby šikany:

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhružky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhružných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou

ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

- **Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně - ***(odkaz na článek 10 ŠŘ)***

(1) Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Je důležité, aby škola tyto hodnoty jasně komunikovala směrem dovnitř školy i vně a zřetelně je hájila a prosazovala (např. tím, že objeví-li se šikana, přistupuje škola k řešení včasně a otevřeně).

(2) Je důležité, aby se na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany podílela celá škola. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, jeho role a aktivní přístup k problematice předcházení a řešení šikany je nenahraditelná.

(3) Škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která jsou specificky vztažená také k projevům šikany (je jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak je sankcionováno). Součástí školního řádu jsou pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy).

(4) Ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která nenahrazují ani nezdvojují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci.

(5) Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě.

(6) Škola zajišťuje informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.

(7) Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), kterou má popsánu v minimálním preventivním programu. Součástí tohoto programu školy je také školní program proti šikanování. Škola má popsány konkrétní preventivní mechanismy, které používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou. Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala (krizový plán – bod 12).
(8) Škola zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole, kdy mohou mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace atd.
(9) Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci).

Nápravná opatření - *(odkaz na čl. 4, příloha ŠŘ – pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků)*
Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:
- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy
- snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy či pracovní skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí
- vyloučení ze školy při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise. Při vyloučení žáka se musí postupovat v souladu se zákonem č. 561/20004 Sb., předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád
- v extrémních případech si lze představit potřebu urychlit proces vyloučení žáka proto, aby se neopakovaly negativní projevy plynoucí z přítomnosti problematického žáka ve škole. Taková potřeba může vzniknout zejména v situaci, kdy selžou všechna ostatní opatření organizačního, výchovného či kázeňského charakteru. Pro urychlení procesu vyloučení žáka ze školy zejména v jasných případech, kdy není pochyb o tom, že jsou pro takový postup splněny podmínky, je možné uvažovat o vyloučení odkladného účinku rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy podle § 85 správního řádu. Takto nabyde rozhodnutí o vyloučení žáka ze školy právní moci již doručením účastníkovi nebo účastníkům řízení a nemusí se čekat na uplynutí lhůt pro podání odvolání, případně na rozhodnutí o odvolání. Žák bude takto vyloučen ze školy již dnem doručení rozhodnutí žákovi (v případě, že je žák zletilý), nebo jeho zákonným zástupcům;
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

15. Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči - *(odkaz na článek 4 ŠŘ)*

(1) Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

(2) Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit.

(3) Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena. V praxi se vyskytuje závažná chyba, kdy si ředitelé pozvou najednou rodiče údajných obětí a údajných agresorů, podezřelé žáky, některé pedagogy a vyšetřují situaci se všemi najednou, případně pořizují video nebo audio záznam.

(4) Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.

(5) Závažnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.

(6) Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

(7) Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (obětmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

16. Šikana zaměřená na učitele

jak ji předcházet a jak ji řešit

(1) Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

(2) Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

(3) Šikana zaměřená na učitele e nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

(4) Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

(5) Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako bossing), kolegů (nejčastěji jako mobbing), podřízených kolegů (nejčastěji jako staffing), nebo šikana ze strany zákonných zástupců nebude předmětem tohoto metodického pokynu, protože postrádá aspekt rizikového chování žáků. Tyto formy šikany patří do pracovně právní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Jejich výskyt však zvyšuje pravděpodobnost pro výskyt šikany mezi žáky a také šikany zaměřené na učitele a jejich prevence a včasné a vhodné řešení musí být akcentovanou součástí vytváření bezpečného prostředí každé školy.

(6) Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy. Pravděpodobnost výskytu šikany zaměřené na učitele dále snižuje:

• Prevence stojí na celoškolním přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje

prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.
•Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
•Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
•Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování Reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na Individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
•Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými propojuje výuku s běžným životem a potřebami Žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
•Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
•Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
•Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.

17. Spolupráce s dalšími odborníky a organizacemi - oblast střední Čechy

- podezření zjištění šikany

o.s. Prev-Centrum
Meziškolská 1120/2
160 00 Praha 6
tel. 233 355 459
242 498 334
242 498 335
poradna@prevcentrum.cz
www.prevcentrum.cz

Městské centrum sociálních služeb a prevence TRIANGL
Středisko pro dítě a rodinu ohrožené zdraví škodlivými návyky
Šromova 86
198 00 Praha 9
tel. 604 252 887
triangl@mcssp.cz
www.mcssp.cz

Středisko výchovné péče Klíčov
ambulantní oddělení TRIGON
Na Pláni 59
155 00 Praha 5
tel. 251 614 734 (35)
776 312 817
trigon@klicov.cz
www.klicov.cz

Občanské sdružení
ŽIVOT BEZ ZÁVISLOSTI
Lupáčova 14
130 00 Praha 3
tel. 222 716 740
602 255 508
h.vrbkova@seznam.cz
www.zivot-bez-zavislosti.cz

RŮŽOVÁ LINKA
Ruská 87
100 00 Praha 10
tel. 267 102 332
272 736 263 krizová linka pro děti
mail@ruzovalinka-praha.cz
www.ruzovalinka-praha.cz

LINKA BEZPEČÍ DĚTÍ
A MLÁDEŽE
Ústavní 91/95
181 21 Praha 8
tel. **800 155 555 – bezplatná nonstop**
telefonická linka
800 111 113 – vzkaz domů
283 852 222 – rodičovská linka
266 727 979
info@linkabezpeci.cz
www.linkabezpeci.cz

- podezření, zjištění zneužívání návykových látek

Občanské sdružení SEMIRAMIS
K-centrum Nymburk
Velké Valy 995
288 02 Nymburk
tel. 322 514 424
k-centrum@os-semiramis.cz
www.os-semiramis.cz

K-centrum Mladá Boleslav
Ptácká 162
293 01 Mladá Boleslav
tel. 326 303 467
326 303 468 – poradenská linka
k-centrum-mb@os-semiramis.cz

Občanské sdružení SANANIM
Drogové informační centrum
Dolákova 26
Praha
tel. 284 825 817
dic@sananim.cz
www.sananim.cz

Drogová poradna občanské sdružení SANANIM
tel. 283 872 186
www.drogovaporadna.cz

o.s. Prev-Centrum
Meziškolská 1120/2
160 00 Praha 6
tel: 233 355 459
242 498 334
242 498 335
poradna@prevcentrum.cz
www.prevcentrum.cz

Občanské sdružení
ŽIVOT BEZ ZÁVISLOSTI
Lupáčova 14
130 00 Praha 3
tel: 222 716 740
602 255 508
h.vrbkova@seznam.cz
www.zivot-bez-zavislosti.cz

ANIMA občanské sdružení pro péči o rodiny závislých
Apolinářská 4a
128 00 Praha 2
tel: 224 968 238
224 968 239
anima@anima-os.cz
www.anima-os.cz

A.N.O. – Asociace NNO zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí
Právní poradna
Koněvova 95
130 00 Praha 3
tel. 222 582 932
736 760 701
ppana@asociace.org
www.asociace.org.cz

-podezření, zjištění závislosti na hracích automatech

o.s. Prev-Centrum
Meziškolská 1120/2
160 00 Praha 6
tel: 233 355 459
242 498 334
242 498 335
poradna@prevcentrum.cz
www.prevcentrum.cz

Denní psychoterapeutické
sanatorium ONDŘEJOV
ambulance i stacionární pobyt
odd. pro léčbu závislostí/gambling
Nad Ondřejovem 36
140 00 Praha 4
tel. 221 442 793

- podezření, zjištění kriminálního chování

Nízkoprahový klub pro děti
a mládež VRTULE
Kobyliské nám. 1
182 00 Praha 8 – Kobylisy
tel. 777 268 629
papinka@sdb.cz
www.vrtule.sdb.cz

Proxima Sociale
Rakovského 3138
143 00 Praha 4 – Modřany
tel. 241 770 232
office@proximasociale.cz
www.proximasociale.cz

Komunitní centrum Jižní pól
Michnova 1622
149 00 Praha 4 – Háje
tel. 272 916 482
jiznipol@proximasociale.cz

Komunitní centru Krok
Rakovského 3138
143 00 Praha 4 – Modřany
krok@proximasociale.cz

Kmen – centrum komunitních aktivit
o.s.Prev-centrum
Meziškolská 1120/2
169 00 Praha 6
tel. 242 498 334
cka@kmen.info
www.kmen.info.cz

Bílý kruh bezpečí
Duškova 20
150 00 Praha 5
tel. 257 317 110
bkb@volny.cz

Hestia – národní dobrovolnické centrum - Program Pět P
Štefánikova 21
150 00 Praha 5
tel. 257 328 901
petp@hest.cz
www.hest.cz

Občanské sdružení LATA
místnost 523
Senovážné náměstí 24
110 00 Praha 1
tel. 234 621 361
lata@adam.cz
www.lata.cz

DOM – Dům na půli cesty DOM 2
Ječná 4
120 00 Praha 2
dom.2@tiscali.cz
www.dom-os.cz

DOM – Dům na půli cesty DOM 8
Braunerova 22
180 00 Praha 8 – Libeč
tel. 283 840 795
dom.8@tiscali.cz
www.dom-os.cz

DOM JOB KOŠÁRA
Novákových 20
180 00 Praha 8
tel. 266 311 334
domjob@tiscali.cz

18. Metodické, učební materiály a další pomůcky

Odborná literatura

Bakalář, E.: Nové psychohry
Hermochová, S.: Hry pro život
Hoppeovi, S. a H., Krabel, J. Sociálně psychologické hry
Kolář, M.:Bolest šikanování, Skrytý svět šikanování na školách
Krch, Fr.: D. Bulimie – Jak bojovat s přejídáním
Kroftová, A., Matoušek, O.: Mládež a delikvence
MŠMT: Evaluace a diagnostika preventivních programů
Nešpor, K.: Kouření, pití, drogy
Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H.: Prevence problémů působených návykovými látkami na školách, Příručka pro pedagogy
Partridge, Ch. Encyklopedie nových náboženství
Shapiro, L. E.: Emoční inteligence dítěte a její rozvoj
Špaček, L.: Slon v porcelánu aneb Jak se neztratit v labyrintu etikety
Říčan, P.: Agresivita a šikana
Vojtíšek, Z.: Náboženské společnosti v ČR,
časopis Prevence propagační materiály např. SEMIRAMIS
videokazety a DVD k problematice sociálně nežádoucích jevů